102. и 103.час Историја филма

Филм (енгл.), у техничком смислу филмска трака: прозрачна, еластична, перфорирана пантљика покривена с једне стране фотографском емулзијом која је осјетљива на свјетлост; служи за снимање и копирање филмова. Врсте филмске траке: негатив за снимање звука, позитив за копирање слике, позитив за копирање звука, позитив за копирање слике заједно са звуком; лаванд-трака на којој се од негатива израђује специјална позитив-копија, а служи за добијање дубл - негатива; дубл-негатив је трака за добијање негатива од готове позитив или лаванд-копије итд. Главни формати: 8мм и 9,5мм за аматере; 16мм за мање и покретне биоскопе, школе, аматере, телевизијску употребу; 35мм најраспрострањенији, стандардни формат; 55мм, 65мм и 70мм за неке системе пројицирања на широком платну. Бројни проналазачи у разним земљама изумили су филмске траке разних формата са перфорацијом, а Томас Едисон је 1889 пронашао траку од 35мм која се и данас употребљава. Под филмом се подразумијева и готова позитив-копија, готов филм који се приказује у забавне, умјетничке, наставне, научне, културно-просвјетне и аматерске сврхе. Филм може бити црно-бијели или у боји; нијеми и звучни (тонски, тј. тон филм), дводимензионални и тродимензионални (стереоскопски); за пројицирање на широком платну са једним звучним записом или са стереотонским звуком који има више записа. Од постанка филма 1895 до 1927 снимани су нијеми филмови, а од 1927 звучни. Позитив Копија на 55мм подијељена је на колутове дужине 300 или 600м; по дужини филмови су краткометражни и дугометражни, мада филмови свих родова могу бити и кратки и дуги; обично су играни дугометражни, и остали су краткометражни. На основу сценарија, редитељ прави књигу снимања (писмена разрада плана снимања кадар по кадар),а по њој филмска екипа, коју чине сниматељ и све умјетничко и техничко особље, снима под руководством редитеља; снимљени материјал се монтира; затим се звук монтира заједно са сликом уколико није снимљен упоредо са сликом; на основу такве монтаже врши се дефинитивна монтажа негатива слике и звука. У играним и инсцениираним документарним филмовима учествују глумци, декор се израђује према нацртима сценографа, костими према нацртима костимографа. Филмови се по роду дијеле на: играни - драма, комедија, историјски, криминалистички, научно-фантастични итд; документарни који се ствара инсценацијом или непосредним снимањем стварних догађаја; анимирани који се ствара снимањем цртежа (цртани филм) или фигура (лутка филм); то су умјетнички филмови. Филмски журнал и филмска репортажа су видови филмског новинарства; научни су намијењени строго науци; научнопопуларни служи популарисању науке; наставни као очигледно учило у школама; просвјетни служе васпитању маса; рекламни у сврху рекламе, итд. Под филмом се такође подразумијева и кинематографија, привредна грана у коју спадају предузећа за производњу филмова, производна кинематографија, затим за расподјелу и приказивање филмова у биоскопима, репродуктивна кинематографија. Нови системи за пројицирање на широком платну појавили су се послије 1950 у САД-у, а касније широм свијета; успјелих покушаја било је још и у нијемом филму, на примјер код Абеча Ганса у Француској. Основа свих система: стандардно платно са односом страна 1:1,38 проширило се у хоризонталном смјеру по два пута; уведено је магнетно снимање звука за разлику од оптичког; магнетни или стереофонски звук омогућава стварање просторног акустичког ефекта, јер се неколико звучних записа преноси на неколико звучника за разлику од стандардног филма са једним

звучником. Постоји више система: Синерама, Синемиракл, Синемаскоп 35, Синемаскоп 55, Синемаскоп са перспекта звуком, Суперскоп, Виставижи, Вајдскирн,Тод-АО, Технирама, Кинопанорама, Техничскоп, Поливизија, итд. Филмска умјетност, посебна врста умјетности са сопственим језиком, граматиком и стлистиком, чија се суштина огледа у естетски организованим и ритмички усклађеним редослиједима различитих фотографисаних призора у кретању који при пројекцији стварају илузију реалности. Синтетичка је умјетност која поред сопствених изражајна средства користи средства других умјетности: књижевности, позоришта, сликарства и музике. Елементи тих умјетности трансформишу се у филму, губе самосталност, квалитетно се мијењају у оригиналној синтези и подвргавају медијуму филма: стварању илузије аутентичног доживљаја реалног збивања. Изражајно средство филма лежи у могућности избора планова и њиховог повезивања - монтажа. Заснивајући се искључиво на визуелним елементима, умјетност нијемог филма достигла је савршенство; звучни филм није допуњавање слике звуком, већ нова, аудио-визуелна умјетност. Код анимираног филма, пројекцијом се оживљавају и покрећу фотографисани мртви предмети (цртежи, лутке, предмети, силуете) или цртежи нацртани непосредно на филмској траци, што омогућава неограничену уобразиљу фиктивних кретања, док се "директним" снимањем реалних призора, у кретању ствара илузија аутентичног живота. Због суштински различитих начина истраживања "директног" и анимираног филма, неки теоретичари сврставају анимирани филм у посебну, осму умјетност. Филм је дјело различитих специјалности, умјетничких и техничких, чији рад усмјерава и обједињује редитељ. Могућност стварања неограниченог броја копија једног филма, а тиме и његовог истовременог приказивања на више мјеста, учинила је да он постане најмасовнија умјетност са великим утицајем. Датумом постанка филмске умјетности сматра се прва јавна филмска представа браће **Луја и Огиста Лимијера у Паризу 28. XII 1895**. Период 1895-1914: карактеришу га подржавање позоришта и литературе и зачеци првих покушаја специфичног филмског изражавања; отприлике до 1908, камера је снимала не мијењајући мјесто, а обухватала је простор приближно величини позоришне сцене; то је период "снимљеног позоришта". Глумци су се држали позоришне технике игре, па су зато њихови гестови и мимика на филму били пренаглашени; послије 1908, постепено се стварају принципи филмске глуме: стварање лика најприроднијим глумачким изразом. Редитељи почињу развијати радњу у времену и простору, користећи опште и крупне планове; појављују се најједноставнији покушаји конструисања радње помоћу монтаже, излагањем садржаја и једне исте цене низом кадрова снимљених под различитим угловима; у том периоду откривени су готово сви елементи филмске граматике и филмски трикови. Највећи ствараоци су Французи браћа Лимијер; Луј је праотац журнала, документарног и путописног филма и филмске репортаже; камера му је служила за регистровање стварности, па је тај механички реализам лишавао филм основних умјетничких могућности. Жорж Мелијес је први на филм употребио позоришна средства, открио готово све филмске трикове, први и заградио филмски атеље; творац је филмског спектакла; гл. филмови су му: *Пут на мјесец, Освајање Сјеверног пола, Пут у немогуће.* Фердинанд Зека је творац првих реалистичких филмова:*Историја једног злочина, Жртве алкохолизма, Штрајк.* Умјетнички филм у почетку користи књижевнике за писање сценарија и први пут професионалне глумце; гл. филмови: *Убиство војводе од Гиза Ле Баржија и А. Калмета*; дао је одмјерену, изражајну глуму. Умјетнички филм је утицао на италијански филм; Пјеро Фоско (Ђовани Пастроне) снима *Кабирију*, спектакл са грандиозни декором, снимајући у вожњи и при вјештачком

освјетљењу. Брајтонска школа у Енглеској, названа по граду Брајтону (мјесто снимања), дала је први примитивне покушаје монтаже и паралелне монтаже, створила јер од авантуристичког филма, род филма са потјером, што је обогатило драмске могућности и допринело разбијању позоришних окова. Те елементе је разио и усавршио Американац Едвин Портер који је створио *Живот америчког ватрогасца*; у њему је први пут дата континуирана прича; затим је снимио први вестерн *Велика пљачка воза*. Створен још у Лимијерово доба, документарни филм је веома развијен до 1914, у Енглеској гдје се јавља и жанр дугометражног документарног (Скотова експедиција на Јужни пол) и научног филм. Анимирани филм: још 1876. год. Француз Емил Рено пронашао је принцип оживљавања цртежа, а од 1892 приређивао је на свом праксиноскопу представе покретних цртежа у боји. Његов земљак Емил Кол, отац цртаног филма, примјенио је принцип снимања "сличица по сличица", што је била основа за стварање анимираног филма; створио је цртаног јунака Фантоша и филмове с луткама. Непознати проналазач у САД изумио је 1907. године принцип по до којег је Кол дошао самостално, а Џон Блектон стварао је филмове на том принципу. Период 1914-око 1930: стварају се велике кинематографије у САД, Њемачкој, СССР. Разни зачеци специфичног филмског језика развијени су и уопштени у пракси; промијена планова, ретроспекција, вожња камере, брза и паралелна монтажа употребљавају се смјело и виртуозно; кадровима се даје вриједност која зависи једино од њиховог односа према другим кадровима (совјетска школа). Филм напушта позоришне принципе о јединству мјеста и времена, те слободно почиње предности радњу у времену и простору, чиме се стварају темељи филмске драматургије; мијењају се углови снимања, уводи вјештачко освјетљење, откривају се принципи филмске глуме. Сценарио, створен на принципима филмске драматургије, постаје обавезан предуслов реализације филма; уводи се и књига снимања. Постојање основних филмских изражајних средстава омогућава крајем овог периода појаву префињених облика филмског стварања, продирање у психологију личности, поетичност; новатрски покушаји јављају се у многим земљама, цвјетају националне школе: Дејвид Грифит постаје у САД отац филмског начина изражавања; чувени су му филмови: Рађање једне нације, Нетрпељивост, Сломљени цвијет. Мак Сенет, користећи динамичне и трикове могућности филма за стварање комичних ефеката, постаје творац америчке бурлеске. Чарли Чаплин, једна од најоргиналнијих појава у области комике уопште, темељи комику на префињеној опсервацији вјечних људских слабости; филмови: Псећи живот, Шарло војник, Идила у пољу, Малишан, Парижанка, Потјера за златом, Циркус. Томас Инс је творац вестерна: први је употребио књигу снимања и тим допринео развитку драматургије; филмови: Аријевац, Цивилизација, Кармен из Клондајка. Сесил де Мил ствара монументалне спектакле: Превара, Краљ краљева, Десет заповјести. Бастер Китон заснива комику на томе што остаје озбиљног израза лица и у најсмјешнијим ситуацијама: Генерал, Наше гостопримство, Навигатор. Ерих фон Штрохајм ствара реалистичан правац: Луцкасте жене, Похлепа, Свадбени марш. Кинг Видор даје Велику параду и Гомилу. Од европских редитеља, у САД стварају Мурнау Зору и Табу, а Штернберг Подземље. У Њемачкој постоји три значајне струје у периоду 1919-27; експресионизам, рођен под утицајем истог правца у сликарству, деформише свијет како то чини сликарске школе. на примјер кубизам; уноси машту и фантастику, заборављене још од времена Мелијеса, налази праву атмосферу у јединству стилизованог декора, костиима, игре глумаца, осветљења, фотографије и филмског ритма; теме: бјекство од стварности. Филмови: Винеов Кабинет доктора Калигарија, Вегенеров и Безеов Голем, Носферату,

симфонија ужаса од Мурнауа, Ленијев Кабинет воштаних фигура. Лангов Метрополис. Камерни филм је други реалистички правац у њемачком филму, створен под утицајем Рајнхартовог камерног позоришта гдје су умјереношћу покрета пи пригушеној свјетлости изражавана душевна стања; претпостављао је мањи аудиторијум; филмови су с мало личности, интимне атмосфере, осјенчени свјетлошћу и сјенком, чиме је постизавана изванредна пластичност: Посљедњи човјек од Мурнауа, Пикова Новогодишња ноћ. Трећи правац, реалистички, настао је усљед тешког живота поражени Њемачке; тјеме су глад, проституција, незапосленост, а све је дато дубоко реалистички и с понирањем у психологију личност; допринос овог правца је у томе што филм постаје умјетност атмосфере; филмови: Пабстова Улица без радости, Дипонов Варијете, Јуцијев Пут мајке Краузен ка срећи. Изван ових праваца значајн је и рад редитеља Ернеста Љубича, који је примјенио искуства свог позоришног учитеља Рајнхарта; филмови: Госпођа Дибари, Сумурум. Скандинавска школа: кинематографија у Данској и Шведској доживљава успјех у периоду 1912-25, а затим декаденцију; одлике су поетичност, мјешавина фантастике и јаве, природа је учесник драме, савршенство визуелног изражавања и глуме. У Данској стварају редитељи Бењамин Кристенсен (Вјештица) и Карл Теодор Дрејер (Поштуј своју жену, Страдање Јованке Орлеанке); шведски редитељи су: Виктор Шестрем (Одметник Ејвинд и његова жена, Игмарови синови) и Мариц Стилер (Благо господара Арна, Еротикон, Легенда о Гести Берлинг). Филмска авангарда је настала у Њемачкој 20-их година, а нарочито се развила у Француској 1923-29; имала је многе групе и правце са различитим естетским погледима. Указала је на нове путеве изражјне технике, на садржаје и теме, обогатила је изражајне могућности филма, послужила другима, а сама остала без одјека код публике. Најзначајније код ње јесте продирање путем слике у подсвјесно, у најтамнији дио човјекове личности;истраживања су апстрактна, дјела су визуелне симфоније и поетске метафоре; на крају овог периода, већина авангардиста обраћа се социјалном документаризму. Стваралоци: Ханс Рихтер, Оскар Фишингер и Валтер Рутман у Њемачкој, Абел Ганс (Точак и Наполеон), Жермен Дилак, Луј Делик, Марсел лЕрбије (Покојни Матија Паскал), Жан Епстеи (Пад куће Ашер), Рене Клер, Мен Рејј, Луис Буњуел, Жан Кокто у Француској. Совјетска класична школа открила је низ естетских постулата, првенствено креативну монтажу као основу филмског стварања. Три највећа стваралоца су Ејзенштајн чији је јунак маса, не појединац; у дјелима Штрајк, Оклопњача Потемкин, Октобар, Старо и Ново дао је највећа монтажна достигнућа совјетске школе; затим Пудовкин, мајстор динамичне и поетичне монтаже; његова централна личност је појединац; дао је друштвено-психолошке студије обичних људи: Мати, Крај Петрограда, Потомак Џингис Кана; трећи је Довженко, пјесник, земље, сељачке душе, природе, недостижан у стапању реализма и лирике: Арсенал, Земља. Остали значајни редитељи су: Куљешов, Козинцев, Трауберг,а од старије генерације Протазанов. Документарни филм има видног представник у Американцу Флаертију који је од документарног филма створио жанр пун поезије, непосредности, елементарне снаге: Нанук са Сјевера, Моана. Совјетски документариста Дзига Вертов снажно је утицао на стваралоци у свијету принципима свог стваралаштва: избјегавати све што није узето у непосредној стварности, одрећи се шминке, глумаца, освјетљења, атељеа, декора, све повјерити камери, оку објективнијем од људског; редитељ треба једино да одабира снимљене документе, повезује их по свом схватању и даје им одређен ритам. Он је свео филм на монтажу кадрова филмског журнала, одбацивиши инсценацију и реконструкцију: Корачај, Совјете, Шести дио свијета, Човјек с камером.У Француској Жан Пенелве подиже жанр научног

филма до нивоа умјетности; Кавалканти даје филм Само часови, Виго Поводом Нице. У Холандији Јорнс Ивенс снима Мост и Кишу. У Енглеској Џон Грисон, творац енглеске документарне школе звучног филма, снима Ношени струјама, свој једини филм. Анимирани филм развија се у САД за вријеме I свјетског рата; Пет Саливен је творац цртаног шаљивог трика и јунака мачка Феликса, а Волт Дизни постаје један од највећих стваралаца цртаног филма; јунаци су му зец Освалд и миш Мики. Емил Кол ствара у Француској цртане филмове до 1918, а руски емигрант Владислав Старевич касније прави филмове са луткама. Период 1930-1945: прва представа звучног филма Пјевач џеза била је 1927 у САД, али као стварним почетак звучне епохе може се сматрати година 1930. када се звук уводи у већину филмских студија.Звук је у прво вријеме изазвао отпор и дезоријентацију великих редитеља; у почетку је осиромашио визуелне могућности створене у нијемом филму и вратио филм готово у примитивизам "снимљеног позоришта". Постепено се од техничког биљежења ријечи и шумова музике ствара нови вид филмске умјетности; совјетски редитељ Ејзенштејн, Пуовкин, Александров прокламовали су теорију асинхронитета. Порасла је улога филмске драматургије; она је постала специфичан вид литературе прилагођена филму; могућност репродукције дала је значај глуми, која постаје природнија и реалистичнија; све то довело до промјене монтаже. Експерименти са звуком дали су извјесне резултате првих неколико година, али су они само изузетак после 1935. Најзначајнији ствараоци и филмови: у САД се развијају жанрови криминалистичког и музичког филма, комедије, а под утицајем економске кризе 1929 формира се и струја социјалног реализма. Најзначајније дјело периода дао је Орсон Велс филмом Грађанин Кејн у коме уопштио дотадашња звучна и визуелна достигнућа, постојећа средства сједио и употребио их на смио и оригиналан начин, применио дубински мизансцен, драматуршку употребу звука и освјетљења, усклади све елементе визуелног и звучног, стварајући максималан аудио-визуелан утисак; филм је извршио велики утицај на филмске ствараоца, али није створио школу ни непосредне сљедбенике. Остали ствараоци: Чаплин, Свјетлости велеграда, Модерна времена, Велики диктатор; Кинг Видор, Алелуја, Хљеб наш насушни; Луис Мајлстон, На западу ништа; Хауард Хокс Сице са ожиљком; Џон Форд, Потказивач, Поштанска кола, Плодови гњева; Вилијам Вајлер, Ћорсокак, Мале лисице; Френк Капра, Господин Дидс иде у град, Господин Смит у Сенату; Љубич, Љубавна парада, Весела удовица. Од европских редитеља: Ланг, Бес, Само једном се живи; Штернберг, Мароко, Плава Венера. У првим годинама звучног филма, у Француској је мало значајних дјела: Рене Клер, Под крововима Париза; Виго, Нула из владања, Атланта; у периоду 1935-40, настаје ренесанса; формира се и струја "црног реализма" са психолошким филмовима. Ствараоци и дјела: Жан Реноар, Звијер човјек, Велика илузија, Правило игре, Излет; Клер, Милион, Дајте нам слободу, 14.јул; Марсел Карне, Обала у магли, Хотел "Сјевер", Дан се рађа; Жлијен Дививје, Красна дружина, Пепе Ле Моко; Жак Фејдер, Херојски кермес. За све вријеме окупације, садржаји су далеко од стварности, тежи се ка класицизму: Карне, Вечерњи гости, Дјеца раја; Лербије, Фантастична ноћ; Робер Бресон , Анђели гријеха; Клузо, Гавран; Гремијон, Небо припада вама. У Њемачкој настаје успут до 1933; Штернберг, Плави анђео; Ланг, Убица, Тестамента доктора Мабузеа; Пабст, Просјачка опера, Другарство; Дудов, Смрзнути трбуси. По Хитлеровом доласку настаје декаденција до 1945, без иједног значајног филма и редитеља сем Којтнерове Романсе у молу. У Енглеској снимају: Ентони Есквит, Пигмалион; Александар Корда, Приватни живот Хенрија VIII; Хичкок, 39 степеница. Нијеми филм у СССР приказивао је углавном револуционарне епопеје са

неиндивидуалисаном масом, а звучни је дао психологију и осјећања једног централног лика; у првим годинама значајни су експерименти са звуком.Филмови: Николај Ек, Пут у живот; Јуткевич, Човјек с пушком, Јаков Свердлов;Браћа Висиљев, Чапајев;Александров, Пастир Костја, Волга- Волга;Козинцев и Прауберг, Трилогија о Максиму; Ермлер, Сељаци, Велики грађанин; Пудовкин, Обичан случај, Минин и Пожарски, Суворов;Ејзенштејн,Александар Невски, Иван Грозни;Довженко,Аероград,Шчорс;Михаил Ром, Дунга, Лењин у Октобру, Лењин у 1918;Марк Донској, Трилогија о Горком; Зархи и Хејфиц, Депутат Балтика; Дзиган,Ми из Кронштата. У Данској је Дрејер снимио филмове Вамиир, Дан гњева.

Слика бр. 1 Браћа Лимијер

Слика бр. 2 Приказ првих филмских кадрова

Слика бр. 3 Долазак воза - једна од најпознатијих сцена с почетка филмске умјетности

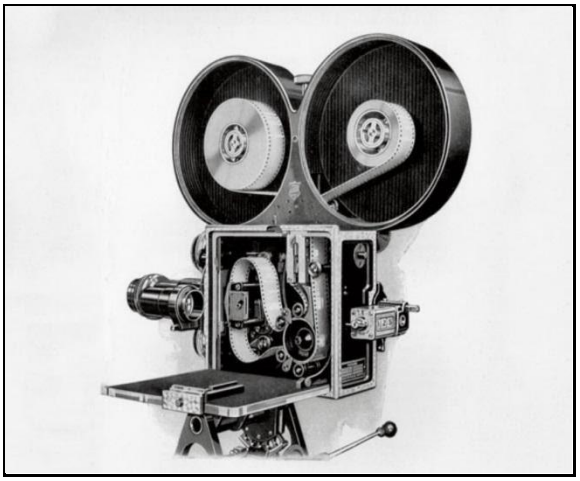

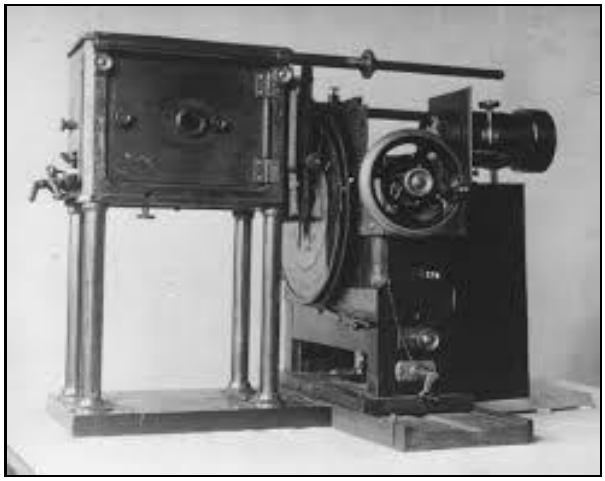

Слика бр. 4 Неке од првих камера

Слика бр. 5 Филмска трака

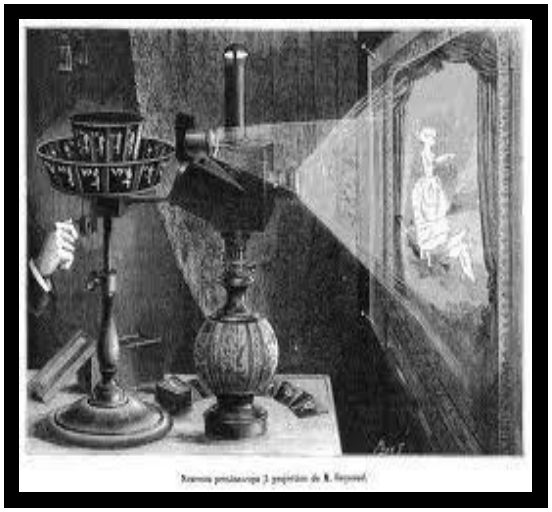

Слика бр. 6 Волт Дизни

Слика бр. 7 Приказ анимираног филма

Слика бр. 8 Постер за један од најбољих филмова 20. Вијеке

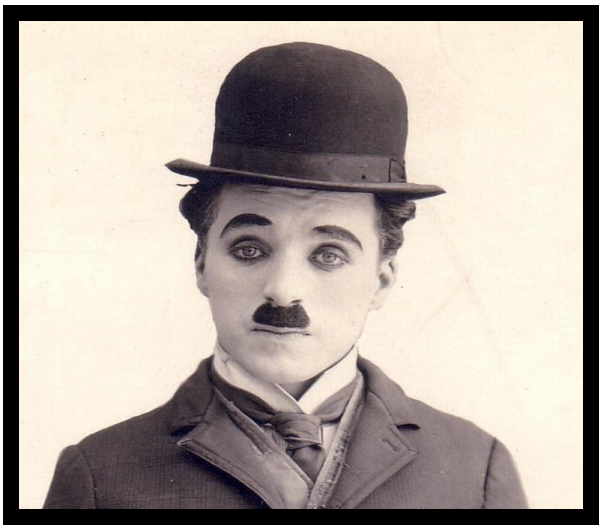

Слика бр. 9 Чарли Чаплин – у свом познатом костиму

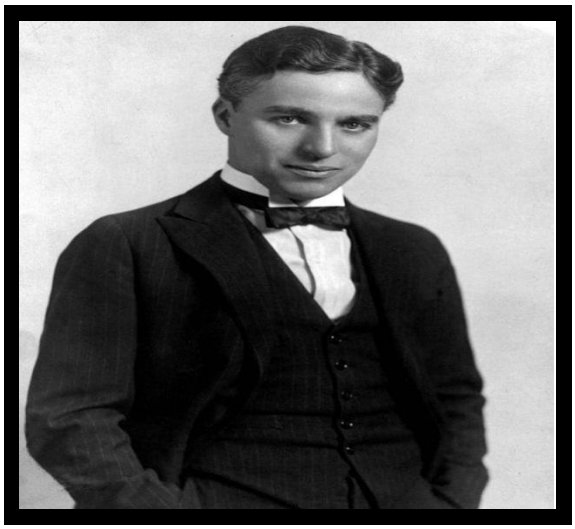

Слика бр. 10 Чарли Чаплин – у приватном животу

Милица Пашић,проф.

104. и 105. час Филм и књижевност

Задатак ученицима:Погледати један филм(по сопственом избору)чија је радња инспирисана књижевним дјелом.Након одгледаног филма,уочити предности и недостатке екранизације књижевног дјела(романа,приповијетке,новеле,пјесме,...)и

биљежити их у свескама.**Анализирати одгледани филм и критички се осврнути(у форми есеја).**

Неки од филмова које ученици могу погледати су инспирисани књижевним дјелима: Ф.М.Достојевски,,Злочин и казна'',Л.Н.Толстој,,Ана Карењина'',А.С.Пушкин,,Евгеније Оњегин'',Л.Костић,,Santa Maria della Sallute’’,С.Сремац,,Ивкова слава'',Л.Лазаревић,,Све ће то народ позлатити'',...Ученици треба да уоче повезаност књижевности и филма,музике и филма,филма и плеса,...повезаност разних умјетности.

Преступление и наказание.mp4

Анна Кареннина Серија.mp4

SANTA MARIA DELLA SALUTE - trejler (2).mp4

Милица Пашић,проф.

106. и 107.час ***Пројектна седмица***

(Тема пројекта је слободна)

(Презентација,анализа и оцјењивање пројекта)

Милица Пашић,**проф*.**

108.час

Приједлог за закључне оцјене на крају другог полугодишта и закњучивање оцјена

Милица Пашић,проф.